

**Otázka:** Ideologie

**Předmět:** Společenské vědy

**Přidal(a):** Eliška Bulvová

**Ideologie** = soustava idejí, teorií a názorů, vyjadřující zásadní životní postoje a cíle určité sociální skupiny, zabývá se základními problémy společnosti a státu, vnitřní i mezinárodní politiky, problematikou hospodářského a sociálního vývoje. Souvisí vždy s politickou praxí.

**Liberalismus** (z latinského *libertas*, anglické *liberty* = svoboda) se formoval hlavně v Anglii od 17. století. Ústřední hodnotou tohoto směru je svoboda jednotlivce a důraz na jeho individualitu. Stát by měl plnit funkce ochrany svobody a majetku občanů proti vnějšímu nepříteli a zachování vnitřního řádu (tzv. minimální stát). Naopak maximálně omezeny mají být pravomoci vlády ve prospěch svobody podnikání. Vládní formou liberalismu je parlamentní demokracie. Občané se v ní podílejí na správě veřejných věcí prostřednictvím svých svobodně vytvořených organizací, svobodné diskuse a všeobecného a rovného hlasovacího práva.

**Konzervatismus** věří v hodnoty, jež co nejvíce zachovávají přítomný politický, sociální a ekonomický řád (z latinského *conservare* = zachovávat). Preferuje tradiční hodnoty a osvědčené principy života společnosti. Směr vznikl v 18. století jako projev znepokojení části společnosti se šířením liberálních idejí a se změnou politických režimů a také z obavy před revolucí. Ve 20. století začalo docházet ke sbližování liberálních a konzervativních proudů. Konzervatismus se výrazněji prosadil např. v 80. letech minulého století (vláda M. Thatcherové ve VB a R. Reagana v USA).

**Socialismus** (z latinského *socialis* = společenský, *socius* = společník) je politická a ekonomická koncepce vedená ideálem spravedlnosti a bratrství. Snahou je podřídít jedince společnosti, která si stanoví za cíl vítězství obecného dobra nad individuálním zájmem. Odmítáním volné konkurence a soukromého vlastnictví výrobních prostředků stojí v protikladu vůči individualismu i ekonomickému liberalismu. Moderní socialismus vznikl jako reakce na modernizaci, průmyslovou revoluci a její důsledky (špatné životní podmínky dělnictva) v průběhu 19. století. Jeho nejvýznamnějším teoretikem se stal Karl Marx. Postupem vývoje se socialismu rozdělil do dvou hlavních proudů. Na straně jedné se utvořil reformní socialismus, který se snažil prosadit sociálně spravedlivou společnost postupnými reformami a jehož politickými reprezentanty se staly jednotlivé sociálnědemokratické strany. Myšlenka revoluce a násilné změny se naopak stala základem revolučního socialismu.

**Komunismus** (z latinského *communis* = společný, obecný) je radikální kritikou kapitalismu. Jeho základem je myšlenka sociální rovnosti a beztřídní společnosti, v níž není třeba státu jako utlačovatelské instituce. Jeho budování je předpokládáno v teorii marxismu-leninismu po vybudování socialismu.

**Nacionalismus** (z latinského *natio* = kmen, národ) je ideologie, jejíž základní hodnotou je národ, který má nadřazenou pozici nad ostatními hodnotami. Klíčové je pro nacionalismus dále přesvědčení, že každý národ by si měl politicky vládnout sám. Hlavním cílem nacionalismu je pak prosazení zájmů vlastního národa. Moderní nacionalismus se formuje v průběhu 19. století v souvislosti s modernizací.

**Anarchismus** (z řeckého *anarchia* = bezvládní) odmítá jakoukoli formu politické autority, státní moc i právní řád. Hlásá neomezenou svobodu jednotlivce, spravedlivé rozdělování hmotných statků a dobrovolné rozhodování. Radikální anarchismus používá k dosažení svých cílů i násilných prostředků. Anarchismus se zrodil v 19. století na půdě vznikajícího dělnického hnutí. Často se spojoval s jinými ideologiemi, inspiruje některé teroristické skupiny.

**Enviromentalismus** (z anglického *environment* = prostředí) se zabývá vztahy mezi přírodou a společností. Usiluje o změnu společenských, ekonomických a politických mechanismů, které

brání snahám o ochranu životního prostředí. Ideově zastřešuje řadu protestních ekologických hnutí, včetně radikálních ekoteroristů.

**Feminismus** je ideologie ženského hnutí, které prosazuje společenské, politické a ekonomické zrovnoprávnění s muži. Po svém vzniku na konci 19. století se zaměřoval na získání volebního práva žen. Přívrženci feministického hnutí zakládají sdružení, poukazují na vžití sexuální stereotypy nebo organizují kampaně týkající se potratů, pornografie, domácího násilí vůči ženě či stejných mezd a rovných příležitostí apod.

**Křesťanské sociální učení** vzniklo koncem 19. století v římskokatolické církvi jako odpověď na velké společenské změny spojené s bídou dělnických rodin. Zaměřuje se na: personalitu čili nedotknutelnou důstojnost každé lidské osoby, solidaritu jako společenskou soudržnost, vzájemnou pomoc a podporu, subsidiaritu, která zdůrazňuje vlastní odpovědnost i nižších společenských celků, počínaje rodinou, a vyžaduje i pro ně dostatečný rozhodovací prostor.